

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 489/2022-24

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Straku a sudcov Roberta Šorla a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ], zastúpenej obchodnou spoločnosťou Advokátska kancelária ŠČURY, s. r. o., Za kasárňou 1, Bratislava, proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave č. k. 4Co 362/2017-64 z 19. septembra 2018 a rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 5Cdo/131/2019 z 31. marca 2021 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu bola 2. augusta 2021 doručená ústavná sťažnosť, ktorou sa sťažovateľka domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkami všeobecných súdov uvedenými v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd napadnuté rozsudky zrušil a vec vrátil Krajskému súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) na ďalšie konanie. Žiada priznanie finančného zadosťučinenia 1 000 eur a náhrady trov konania.

II.

Skutkové východiská

2. Okresný súd Bratislava IV (ďalej len „okresný súd“) rozsudkom uložil sťažovateľke povinnosť zaplatiť žalobcovi 39,67 eur s príslušenstvom. Žalobcovi priznal náhradu trov konania v rozsahu 100 %. Na základe poisťnej zmluvy uzatvorenej so žalobcom 7. decembra 2012 so začiatkom poistenia 1. marca 2013 vznikla sťažovateľke povinnosť platiť ročné poistné 140 eur. Poistné však riadne a včas neuhrádzala, poisťná zmluva k 13. júnu 2014 zanikla, o čom podľa žaloby bola sťažovateľka písomne oboznámená a zároveň vyzvaná na úhradu dlžného poistného za obdobie do zániku poistného vzťahu, a to v sume 39,67 eur; na výzvu nereagovala.

3. Krajský súd napadnutým rozsudkom potvrdil odvolaním sťažovateľky napadnutý prvoinštančný rozsudok okresného súdu a žalobcovi priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom

rozsahu. Zdôraznil procesnú pasivitu sťažovateľky počas celej prvoinštančnej fázy konania, a to napriek riadnemu poučeniu. Skutkové tvrdenia žalobcu uvedené v žalobe teda nepoprela, preto ich okresný súd podľa § 151 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) považoval za správne a nesporné. Z predložených listinných dôkazov, a to poistnej zmluvy a výzvy z 5. mája 2014 adresovanej sťažovateľke, nárok žalobcu vyplýval. Odvolacia argumentácia nespochybňuje žalobcom uplatnený nárok, sťažovateľka len namieta nepreukázanie zániku poistnej zmluvy, čo však nevedie k záveru o nedôvodnosti žalobcom uplatneného nároku a zamietnutiu žaloby. Preukázanie skutočnosti, že k zániku poistnej zmluvy nedošlo 13. júna 2014, by podľa krajského súdu bolo len v neprospech sťažovateľky, znamenalo by nárok žalobcu na zaplatenie vyššieho poistného, teda aj za ďalšie obdobie, nielen vo výške do zániku poistenia. K odvolacej argumentácii, že podľa § 295 CSP okresný súd mal a mohol vykonať dôkaz na preukázanie odoslania a doručenia výzvy z 5. mája 2014, aj keď to ako spotrebiteľka nenavrhol, krajský súd uviedol, že nešlo o dôkaz, vykonanie ktorého bolo vo veci nevyhnutné, lebo sťažovateľka skutkové tvrdenia žalobcu o zániku poistnej zmluvy nepoprela. Navyše, vykonanie takéhoto dôkazu by nebolo v prospech sťažovateľky ako spotrebiteľky, ale v prospech žalobcu, pretože ak by poistná zmluva nezanikla, žalobcovi by svedčil nárok na poistné nielen za uplatnené obdobie, ale až dosiaľ.

4. Sťažovateľka podala proti rozsudku krajského súdu dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP. V ňom argumentovala, že bola poučená o nepoužití ustanovení o sudcovskej koncentrácii a zákonnej koncentrácii konania v spotrebiteľských sporoch podľa § 296 CSP, no v rozpore s § 292 písm. b) CSP nebola poučená o možnom procesnom následku podľa § 151 ods. 1 CSP. Naopak, bola poučená podľa § 295 CSP, že súd môže vykonať aj dôkazy, ktoré spotrebiteľ nenavrhol, ak je to nevyhnutné pre rozhodnutie vo veci, pričom súd aj bez návrhu obstará alebo zabezpečí taký dôkaz. Krajský súd podľa jej názoru neodôvodnil právny záver, podľa ktorého by nepreukázanie zániku poistnej zmluvy aj tak nevedlo k zamietnutiu žaloby, ako ani záver, že ak by k zániku poistnej zmluvy nedošlo 13. júna 2014, bolo by to len v neprospech sťažovateľky a znamenalo by to nárok žalobcu na zaplatenie vyššieho poistného.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) napadnutým rozsudkom dovolanie sťažovateľky zamietol. Citoval relevantné ustanovenia CSP, zdôraznil podstatu postavenia spotrebiteľa v spotrebiteľských sporoch a konštatoval, že zákonodarca vzhľadom na pestrosť a rôznorodosť spotrebiteľských vzťahov obsah poučovacej povinnosti podľa § 292 písm. b) CSP taxatívne nevymedzil. Zo súdneho spisu zistil, že okresný súd sťažovateľku o jej procesných právach a povinnostiach riadne, nie iba všeobecne, poučil písomne (podaním č. 1. 18, doručeným sťažovateľke 13. februára 2017), nielen pri prvom procesnom úkone (ktorým bola výzva z č. 1. 17 na vyjadrenie sa k žalobe), ale opakovane (o čom svedčia kópie poučení žurnalizované v spise ako č. 1. 22 a 23, doručené sťažovateľke fikciou doručenia z dôvodu ich neprevzatia v úložnej dobe). Ďalej najvyšší súd zistil, že sťažovateľka bola okresným súdom poučená aj o povinnosti pravdivo a úplne uvádzať podstatné a rozhodujúce skutkové tvrdenia týkajúce sa sporu podľa § 150 ods. 1 CSP. Pokiaľ súdom v základnom konaní vytýkala, že v rozpore s § 292 písm. b) CSP nebola poučená aj podľa § 151 CSP, najvyšší súd uviedol, že povinnosťou súdu je, pri zachovaní princípu parity strán sporu a princípu rovnosti zbraní (ktoré sú už nalomené zosilnenou poučovacou povinnosťou o právach a povinnostiach spotrebiteľa, ktorý nie je zastúpený advokátom v zmysle § 291 ods. 3 CSP), vhodným spôsobom poučiť spotrebiteľa o jeho procesných

právach a povinnostiach. Povinnosťou súdu nie je a z hľadiska rozsahu právnej úpravy ani nemôže byť poskytovanie, hoci aj spotrebiteľom ako slabšej strane sporu, kompletného poučenia o jednotlivých procesných inštitútoch. Zo systematického usporiadania štvrtého dielu ôsmej hlavy prvej časti CSP vyplýva, že v § 149, ktorým tento diel začína, sú demonštratívne definované prostriedky procesného útoku a prostriedky procesnej obrany, v § 150 je stranám sporu uložená povinnosť tvrdenia a § 151 definuje nesporné skutkové tvrdenia (v odseku 1) a vysvetľuje, kedy je popretie skutkových tvrdení neúčinné (odsek 2). V ďalších ustanoveniach (§ 152) je definovaná hmotnoprávna námietka a sudcovská (§ 153) a zákonná (§ 154) koncentrácia konania. Povinnosť strán sporu (pravdivo a úplne uvádzať podstatné a rozhodujúce skutkové tvrdenia týkajúce sa sporu) je teda zakotvená v § 150; o tejto povinnosti sťažovateľka bola poučená opakovane. Nemožno prehliadnuť, že aj samotná sťažovateľka označila § 151 CSP za „možný procesný následok“, teda nie za právo alebo povinnosť, o ktorých mala byť poučená. Nadväzne aj najvyšší súd zdôraznil pasivitu sťažovateľky vo fáze konania na okresnom súde.

6. K námietke sťažovateľky, podľa ktorej súdy v rozpore s poučením § 295 CSP nezabezpečili a nevykonali dôkazy ňou nenavrnuté, no nevyhnutné pre rozhodnutie vo veci (preukazujúce doručenie výzvy na zaplatenie dlhu a oznámenia o zániku poistného), najvyšší súd uviedol, že princíp procesnej zodpovednosti strán sporu platí, hoci v redukovanej miere, aj v spotrebiteľských sporoch. Z obsahu spisu vyplýva, že sťažovateľka v konaní pred okresným súdom naozaj nepoprela nijaké skutkové tvrdenie žalobcu. Okresný súd teda nemal dôvod aplikovať § 295 CSP a vykonávať dokazovanie na sťažovateľkou nepopreté skutkové tvrdenia. Súd totiž ešte skôr, ako v sporovom konaní pristúpi k vykonávaniu dôkazov, identifikuje, ktoré skutkové tvrdenia strán sú sporné a ktoré sú nesporné, čo má zásadný význam práve pre ďalšie smerovanie dokazovania a vedenie konania. Táto všeobecná zásada platí aj v sporoch s ochranou slabšej strany. Súd potom vyhodnotí pravdivosť sporných skutkových tvrdení na základe vykonaných dôkazov (ktoré na rozdiel od nesporebných sporov v sporoch spotrebiteľských môže obstať, zabezpečiť alebo vykonať aj bez návrhu spotrebiteľa, ak je to nevyhnutné pre rozhodnutie vo veci). Prvou aktivitou sťažovateľky v spore však bolo podanie odvolania.

7. Námietku nedostatočnosti odôvodnenia rozsudku krajského súdu vyhodnotil najvyšší súd ako nedôvodnú s poukazom na potrebu komplexného hodnotenia odôvodnenia ako celku.

III.

Argumentácia sťažovateľky

8. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti uznáva, že bola poučená o nepoužití ustanovení o sudcovskej a zákonnej koncentrácii konania v spotrebiteľských sporoch, ako aj o možnosti súdu vykonať dôkazy nad rámec spotrebiteľových návrhov (§ 295 CSP), avšak v rozpore s § 292 písm. b) CSP nebola poučená o možnom procesnom následku podľa § 151 ods. 1 CSP.

9. Kritizuje odôvodnenie rozsudku krajského súdu, podľa ktorého *„žalovaná len namieta nepreukázanie zániku poistnej zmluvy, čo však nevedie k záveru o nedôvodnosti žalobcom uplatneného nároku a k zamietnutiu žaloby“*. Navyše, takýto právny názor je mylný, pretože preukázanie zániku poistnej zmluvy je neobíditeľnou podmienkou preukázania oprávnenosti uplatneného nároku, bez zániku poistnej zmluvy nie je možné vôbec hovoriť o nároku

na zaplatenie poistného za dobu do zániku poistenia (§ 803 ods. 1 Občianskeho zákonníka). Záver krajského súdu, podľa ktorého ak by k zániku poistnej zmluvy nedošlo 13. júna 2014, bolo by to len v neprospech sťažovateľky, je nedostatočne odôvodnený i nesprávny, keďže posledným arbitrom toho, čo je či nie je na jej prospech, by mala byť zásadne sťažovateľka, nie súd, ktorý je nepochybne pri jeho úvahe, vedený vlastnými hodnotovými predstavami a vlastnou sumou poznatkov. Postup krajského súdu, v dôsledku ktorého určoval, čo je a čo nie je na prospech sťažovateľky bez toho, aby sa akokoľvek oboznámil s jej dôvodmi a hodnotovými predstavami, je v rozpore s kautelami spravodlivého procesu. Sťažovateľka ešte upozorňuje, že k zániku poistnej zmluvy mohlo dôjsť aj pred 13. júnom 2014. V každom prípade by však nemohlo dôjsť k zmene žaloby, ktorá je v tomto prípade vylúčená podľa § 294 CSP, a teda takáto skutočnosť nemohla byť v neprospech sťažovateľky, a to nielen z tohto dôvodu.

10. Pravidlo podľa § 151 ods. 1 CSP je podľa sťažovateľky potrebné ústavne konformne vykladať tak spolu s § 295 CSP tak, že prvé z uvedených ustanovení nemôže byť pre sudcu neprekonateľnou prekážkou, ktorá mu zabráni vykonať také dôkazy na zistenie skutočného stavu, aby mohol rozhodnúť rozumne a spravodlivo, aby mohol ochrániť slabšiu stranu sporu a dosiahnuť tak zmysel § 295 CSP. Pokiaľ tak krajský súd nekonal, neposkytol sťažovateľke náležitú súdnu ochranu a porušil jej právo na spravodlivé súdne konanie.

11. Vo vzťahu k napadnutému rozsudku najvyššieho súdu sťažovateľka akcentuje, že nikoho nie je možné zaviazat' na plnenie z titulu neuhradeného poistného zo zmluvy o poistenie nehnuteľnosti na základe predložených všeobecných poistných podmienok pre motorové vozidlá, pričom bez ohľadu na skutočnosť, že sťažovateľka nenamietala predloženie so sporom nesúvisiacich všeobecných poistných podmienok, „*nie je možné považovať tento dôkaz za nesporný*“. Podľa sťažovateľky žalobca v liste z 15. júla 2019 adresovanom Národnej banke Slovenska nepoprel, že vrátením výzvy na zánik poistenia podľa § 801 ods. 2 Občianskeho zákonníka s poznámkou adresát neznámy nebola splnená povinnosť poistiteľa doručiť výzvu poistníkovi, vzhľadom na to, že sa zásielka nedostala do jeho dispozičnej sféry.

IV.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

IV.1. K rozsudku krajského súdu:

12. Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne. Z princípu subsidiarity vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd sa pri uplatňovaní svojej právomoci riadi zásadou, že všeobecné súdy sú ústavou povolané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. IV. ÚS 236/07).

13. Z podania sťažovateľky a jeho príloh vyplýva, že využila svoje právo podať proti rozsudku krajského súdu dovolanie, o ktorom meritórne rozhodol najvyšší súd. Uplatnenie právomoci najvyššieho súdu v danom prípade vylučuje právomoc ústavného súdu. Vzhľadom na uvedené

ústavný súd pri predbežnom prerokovaní túto časť ústavnej sťažnosti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) v spojení s § 132 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) z dôvodu nedostatku svojej právomoci.

IV.2. K rozsudku najvyššieho súdu:

14. Ústavný spor, ktorý sťažovateľka podaním ústavnej sťažnosti nastolila, je svojou podstatou sporom o procesné právo. Sťažovateľka očakávala väčšiu procesnú ústretovosť okresného súdu v procese dokazovania. Podľa jej názoru mal okresný súd vyvinúť väčšiu mieru dôkaznej aktivity *ex offio*. Naopak, najvyšší súd je toho názoru, že ani spotrebiteľská povaha veci úplne nezbavuje spotrebiteľa procesnej zodpovednosti za výsledok rozhodovania sporu.

15. Vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov nie je ústavný súd alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštanciou (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96). Preto nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecným súdom bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže ústavný súd zasiahnuť len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne nedôvodné alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by malo za následok porušenie niektorého základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02 atď.).

16. Ústavný súd preskúmaním záverov a dôvodov, na ktorých založil najvyšší súd svoj zamietavý rozsudok, dospel k záveru, že napadnuté rozhodnutie je ústavne udržateľné. Ani samotná sťažovateľka nerozporuje, že v prvoinštančnej fáze konania bola úplne procesne pasívna a že prvý procesný úkon, ktorý uskutočnila, bolo podanie odvolania proti rozsudku okresného súdu. Za týchto okolností, ak navyše bola opakovane poučená o jej procesných právach a povinnostiach, nemožno právny názor najvyššieho súdu relativizujúci sťažovateľkou absolútne chápanú požiadavku procesnej ochrany v spotrebiteľskom spore považovať za arbitrárny. Najvyšší súd nerezignoval na zákonnú požiadavku účinnej ochrany práv spotrebiteľa. Odôvodnenie jeho rozsudku preukazuje, že vzal do úvahy potrebu poskytovania zvýšenej miery súdnej ochrany spotrebiteľom v procese dokazovania. Prepojenie uplatnenia § 295 CSP na primerane artikulovanú procesnú obranu žalovaného spotrebiteľa nejaví známky svojvôle. Napokon, preukazuje to i dikcia § 295 CSP, podľa ktorej vykonanie dôkazov nad rámec spotrebiteľových návrhov prichádza do úvahy len vtedy, ak je to nevyhnutné pre rozhodnutie vo veci. Pre konajúci súd je tak podstatné vychádzať z kryštalizujúceho sa skutkového obrazu, na ktorom je povinný sa podieľať nielen žalobca, ale aj žalovaný spotrebiteľ, hoci spôsobom a v rozsahu zodpovedajúcim jeho slabšiemu postaveniu. V sťažovateľkinom spore však okresný súd mohol vychádzať výlučne z prednesov a tvrdení žalobcu, keďže sťažovateľka mlčala. Ak teda rešpektoval § 151 ods. 1 CSP bez toho, aby iniciatívne zaobstaral a následne vykonal dôkazy svedčiace v prospech sťažovateľky, potom právne závery najvyššieho súdu (a pred ním krajského súdu) nemožno označiť ako ústavne neudržateľné.

17. Rovnako záver najvyššieho súdu o primeranosti poučenia sťažovateľky nevyvoláva žiadne podozrenie, ktoré by ústavný súd bol povinný preskúmať v konaní vo veci samej. Sťažovateľka opätovne skutkovo nerozporuje zistenia najvyššieho súdu, ku ktorým dospel po preštudovaní súdneho spisu (bod 14 napadnutého rozsudku).

18. Napokon ústavný súd ku sťažovateľkinej kritike nedostatočného odôvodnenia napadnutého rozsudku najvyššieho súdu uvádza, že právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia neznamená povinnosť súdu dať odpoveď na každú otázku nastolenú stranou konania, ale len na takú, ktorá má pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňuje skutkový a právny základ rozhodnutia (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04).

19. Je faktom, že príklady, ktoré sťažovateľka uviedla ako možnosti zániku poistného vzťahu pred 13. júnom 2014 (napr. predaj nehnuteľnosti v zmysle § 812 Občianskeho zákonníka), nepochybne mohli viesť hoci len k čiastočnej nedôvodnosti žaloby. Ide však o príklady, ktoré sú hypotetické, a sťažovateľka ani len netvrdí (tobôž nepreukazuje), že by reálne v jej kauze nastali. Pritom takúto povinnosť mala už v prvoinštančnej fáze konania, v rámci ktorej (ako to už bolo opakovane zdôraznené) svoje práva účinne neobráňovala. Záverom potom musí byť, že iné možnosti skoršieho zániku poistného vzťahu neprichádzali do úvahy a v dôsledku toho ani neboli pre jej prejednávajúcu vec podstatné. Preto súdy ani nemali povinnosť sa nimi zaoberať a podať k nim adresné vysvetlenia a odpovede.

20. Za zjavne neopodstatnenú je potrebné považovať ústavnú sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. II. ÚS 399/2010, IV. ÚS 51/2011). Napadnutý rozsudok najvyššieho súdu nevykazuje signály arbitrárnosti alebo ústavnej neudržateľnosti, ktoré by bolo potrebné preveriť v konaní vo veci samej. Z uvedených dôvodov odmietol ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky v časti smerujúcej proti napadnutému rozsudku najvyššieho súdu podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

21. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku bolo už bez právneho významu zaoberať sa ďalšími návrhmi sťažovateľky formulovanými v sťažnostnom petite (zrušenie napadnutých rozsudkov, finančné zadosťučinenie, náhrada trov).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. augusta 2022

Peter Straka
predseda senátu